

POSUDEK

na rigorózní práci Mgr. Anny van der Weerden „Mezinárodní a Evropská úprava obchodu s ručními zbraněmi“

Rigorózní práce je interdisciplinární, zvolenou problematiku uchazečka zkoumá z hlediska mezinárodního práva veřejného i z hlediska Evropského práva. Práce je členěna na úvod, sedm částí a závěr. Rigorózní práce má rozsah 143 stran.

V úvodu si mimo jiné uchazečka klade výchozí otázku své práce - jak je v současnosti právně upraven obchod s ručními zbraněmi na mezinárodní a evropské úrovni a jak má být upraven de lege ferenda (str. 2). Základní metodou, kterou autorka podle svých slov ve své práci používá je metoda analytická. Jejím cílem je analýza právních instrumentů v jejich kontextu. Uchazečka poukazuje v této souvislosti na to, že teoretické znění a jeho praktická implementace v mnoha případech neodpovídají. Druhou metodou použitou v rigorózní práci je metoda srovnávací (str. 4).

V první kapitole jsou vysvětleny základní pojmy, zejména pojem ruční zbraň, autorka zde řeší i otázku vztahu konvenčních a ručních zbraní. Konstatuje, že v rámci OSN jsou ruční zbraně podřazovány pod zbraň konvenční. Uchazečka však tvrdí, že ve vědecké literatuře existují i názory odlišné (str. 9). Při ústní obhajobě by měla vyjádřit v čem tato jiná stanoviska spočívají.

Druhá kapitola je zaměřena na průběh obchodu s ručními zbraněmi a jeho důsledky. V této kapitole se uchazečka zabývá otázkami výroby, vývozu, dovozu, převozu apod. ručních zbraní. Autorka se zde zabývá mimo jiné důvody pro které státy vyvážejí zbraně, zda se jedná o důvody ekonomické nebo politické. Na str. 14 konstatuje, že ekonomické důvody nejsou tak zásadního charakteru, přesto jsou významným faktorem. Autorka dále dospívá k názoru, že o to významnější roli při rozhodování o vývozu zbraní hraje politický faktor. O větším významu ekonomických a politických důvodů lze polemizovat. V praxi se bude nejspíše jednat o jejich kombinaci. Příkladem z poslední doby mohou být dodávky zbraní libyjským povstalcům, kde politické zájmy. V kapitole se autorka zabývá i otázkami zbrojního embarga. Na str. 21 tvrdí, že embargo je prostředkem kolektivní bezpečnosti, či omezujícím opatřením. Co má na mysli kolektivní bezpečnosti a omezujícím opatřením by měla uchazečka při ústní obhajobě vysvětlit.

Třetí kapitola je zaměřena na mezinárodní úpravu související s obchodem s ručními zbraněmi. V této části se autorka jednak snaží na danou problematiku aplikovat normy v oblasti mezinárodní ochrany lidských práv. Na str. 27 konstatuje, že „normy lidských práv nejsou dostatečným základem pro zákaz obchodu se zbraněmi v případech, kdy existuje pravděpodobnost či závažné riziko, že vyvezené zbraně budou použity lidských práv jedinců za hranicemi vyvážejícího státu.“ Daný závěr vede k tomu, že posuzování vztahu norem v oblasti lidských práv k obchodu se zbraněmi je sice zajímavé, otázkou je však zda normy v oblasti lidských práv mohou v současnosti mít vliv na obchodování se zbraněmi, když neobsahují výslovný zákaz. Dále v této kapitole rozebírá také normy v oblasti mezinárodního humanitárního práva v souvislosti se zvoleným tématem. Na str. 31 autorka tvrdí, že existence válečného stavu je nezadatelnou podmínkou pro zvážení, zda-li mohlo dojít k porušení norem humanitárního práva. Je otázkou zda je válečný stav nezbytný pro aplikaci norem mezinárodního humanitárního práva. Uchazečka by se také měla zamyslet nad otázkou, zda

vůbec z norem mezinárodního humanitárního práva může vyplývat zákaz obchodování se zbraněmi. Těmito úvahami se zabývá na str. 33 své práce.

Pokud jde o mezinárodní právo, autorka se až v závěru této kapitoly zabývá jen okrajově některými aspekty základních zásad mezinárodního práva na problematiku obchodu s ručními zbraněmi. Logika věci spíše vede k tomu, že z těchto otázek měla autorka v této kapitole své úvahy rozvíjet. Zejména zásada zákazu vměšování do záležitostí jiných států by mohla být na otázku zejména vývozu zbraní aplikovatelná. Zmínka o této zásadě je na str. 35, kde je však nesprávně zmíněn čl. 7, když se jedná o čl. 2 odst. 7, který však neobsahuje obecný zákaz vměšování nýbrž pouze zákaz vměšování ze strany OSN. Jinak se dá souhlasit s obecným konstatováním, že obrana státu je považována za vnitřní záležitost státu.

V závěru této části je zahrnuta podkapitola nazvaná potenciální kontrolní a sankční mechanismy. Jsou zde obsaženy různé soudní a další orgány působící v oblasti mezinárodní ochrany lidských práv, trestního soudnictví. Je otázka proč se autorka na str. 36 a násl. zabývá úlohou orgánů v oblasti lidských práv v souvislosti s vývozem ručních zbraní, když výše konstatuje, že „normy lidských práv nejsou dostatečným základem pro zákaz obchodu se zbraněmi“. U mezinárodních trestních tribunálů pro bývalou Jugoslávii a pro Rwandu uchazečka rovněž konstatuje, že nemají pravomoc činit odpovědným stát vyvážející zbraně do zemí, kde tyto zbraně budou použity (str. 41). Souvislosti se stíhanými zločiny a dodávkami zbraní popisuje autorka v případě Ch. Tailora, kterého stíhá Zvláštní soud pro Sierra Leone (str. 42 a násl). Uchazečka konstatuje, že ve výjimečných případech lze soudit jedince za podporu strany konfliktu dodáním zbraní, avšak tato odpovědnost je osobní, nelze činit odpovědným stát (str. 44). Uchazečka v souvislosti s obchodem se zbraněmi zmiňuje i dvě žaloby Mezinárodnímu soudnímu dvoru, argumentačně se však jedná spíše o tvrzení žalobců. Ani z činnosti Mezinárodního soudního dvora tak nelze jednoznačně zatím dospět k závěru, že ve svých rozhodnutích odsoudil stát za obchodování se zbraněmi. Úvahy o úloze soudních a dalších orgánů v souvislosti s obchodováním se zbraněmi jsou nicméně podnětné a tvůrčí. Pokud jde o jiné orgány právně závazné případy zákazu obchodování se zbraněmi tak představují v současnosti zejména rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Což také autorka konstatuje (str. 51).

Čtvrtá kapitola je zaměřena na současnou mezinárodní úpravu regulující obchod s ručními zbraněmi. Autorka do této kapitoly zahrnula právně závazné dokumenty a dokumenty politicky závazné týkající se úpravy obchodu s ručními zbraněmi. Jak konstatuje, je obchod se zbraněmi vedle tam uvedených dokumentů omezen také normami v oblasti lidských práv a svobod a normami mezinárodního humanitárního práva, kterými se zabývala ve třetí kapitole. Do této části je zahrnut dodatkový Protokol OSN o palných zbraních z roku 2001 k Úmluvě o nadnárodním organizovaném zločinu. Dále jsou do této podkapitoly nazvané právně závazné dokumenty zařazeny rezoluce OSN? Zejména zavádějící je zmínka rezoluci, VS OSN č. 64/48 nazvaná Smlouva o obchodu se zbraněmi (str. 56). Nejedná se však o text smlouvy, nýbrž o rezoluci, která počítá se svoláním konference OSN o ručních palných zbraních v roce 2012. Zařazení rezolucí VS OSN mezi právně závazné dokumenty by měla uchazečka při ústní obhajobě vysvětlit. Kapitola obsahuje ve druhé části o právně nezávazných dokumentech i Akční program pro prevenci, boj a vymýcení ilegálního obchodu s lehkými zbraněmi ve všech jeho aspektech. Dokument autorka rozebírá a kriticky analyzuje. Následuje podkapitola o regionálních dokumentech – právně závazných a nezávazných. Pátá kapitola rigorózní práce pojednává o úpravě v rámci EU, která se týká obchodu s ručními zbraněmi. Na ní navazuje šestá kapitola o současné úpravě v rámci EU regulující obchod s ručními zbraněmi. Kapitola sedm obsahuje úvahy de lege ferenda o cestě ke globální úpravě obchodu se zbraněmi.

Pokud jde o hodnocení, rigorózní **práce splňuje požadavky kladené na tyto práce.** Výše uvedené připomínky nesnižují její celkovou kvalitu. Uchazečka naplnila cíle, které si

vymezila. Je zřejmé, že se autorka podrobně seznámila s daným tématem a dokázala jej kvalifikovaně zpracovat. Přínosná je zejména ta skutečnost, že téma zpracovala z hlediska norem mezinárodního práva veřejné a to různých odvětví, tak i práva evropského. Prokázala schopnost aplikace různých právních norem na zvolené téma. Teoretické závěry dokumentuje praktickými příklady. Uchazečka vyjadřuje vlastní názory a kriticky hodnotí zkoumané dokumenty. Práce je převážně analytická, jak si autorka v úvodu vytkla a splnila tak své cíle.

Pokud jde o literaturu, pracovala uchazečka jednak s primárními prameny a sekundární prameny čítající odborné monografie, články v odborných periodikách a rovněž internetové zdroje. Schopnost uchazečky pracovat s literaturou prokazuje i na 345 citací. Práce je napsána srozumitelným jazykem.

Rigorózní práci **doporučuji** k ústní obhajobě. Při ústní obhajobě doporučuji, aby se uchazečka vyjádřila k otázkám a připomínkám v posudku.

V Praze dne 23. prosince 2011

doc. JUDr. Jan Ondřej, CSc., DSc.